



Datum 2026-05-05

Informationsklass Öppen

Diariennr (åberopas) A102.385/2026

Saknr 000

Polismyndigheten

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L5@regeringskansliet.se

Er referens Ju2026/00322

Straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar (SOU 2026:13)

Sammanfattning

Polismyndigheten är positiv till utredningens förslag. Polismyndigheten anser att den kriminalisering som föreslås i betänkandet kommer att omfatta straffvärda gärningar, begångna inom kriminella sammanslutningars allvarliga brottslighet, vilka idag inte är straffbelagda. Enligt Polismyndigheten kommer ett genomförande av förslaget att innebära ökade möjligheter att bekämpa kriminella sammanslutningars allvarliga brottslighet och ge bättre förutsättningar att lagföra personer i såväl lägre som högre skikt inom dessa sammanslutningar. Den föreslagna regleringen kommer vidare, enligt Polismyndighetens uppfattning, att innebära klara fördelar när det gäller deltagande i det internationella straffrättsliga samarbetet mot organiserad brottslighet.

Polismyndighetens synpunkter

Behovet av straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar

Sverige är sedan länge drabbat av omfattande, allvarlig och organiserad brottslighet. Syftet med brottsligheten är ofta att skapa ekonomisk vinst eller att ge de inblandade inflytande och makt. Brottsligheten kan bestå av narkotikabrottslighet, bedrägeribrottslighet, våldsbrottslighet, brottslighet genom vilken påtryckningar utövas mot privatpersoner eller företrädare för myndigheter samt brottslighet som innefattar befattning med skjutvapen eller sprängmedel.

Mot denna bakgrund instämmer Polismyndigheten i utredningens bedömning att det krävs att nya aspekter och insikter beaktas vid utformningen av

straffrättslig lagstiftning så att den på ett trovärdigt och effektivt sätt täcker alla typer av straffvärda handlingar som har anknytning till organiserad brottslighet. Vidare delar Polismyndigheten utredningens uppfattning att lagstiftningen behöver vara framåtsyftande och inte bara bli en ögonblicksbild över dagens organiserade brottslighet (s. 231 f.).

Polismyndigheten håller med om utredningens slutsats att det krävs ett särskilt straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar (s. 231). Skälen för detta är främst följande. Det finns idag gärningar som inte är kriminaliserade trots att de är straffvärda och begås inom ramen för en kriminell sammanslutnings allvarliga brottslighet. Utredningen nämner som exempel på detta den som efter ett brott betalar en gärningsman för att ha utfört brottet (s. 243). Vidare är det inte sällan svårt att bevisa vilket brott som en viss gärning t.ex. har utgjort förberedelse till, samtidigt som det framstår som uppenbart att gärningen varit en del av en kriminell sammanslutnings allvarliga brottslighet och att gärningen typiskt sett främjar sådan brottslighet.

Liksom utredningen anser Polismyndigheten att det finns behov av ett särskilt straffansvar för deltagande i och samröre med kriminella sammanslutningar även om de beslutade ändringarna i 23 kap. brottsbalken (prop. 2025/26:49) innebär ökad kriminalisering av försök, förberedelse och stämpling till brott (s. 246).

Polismyndigheten ansluter sig till utredningens uttalande om att konsekvenserna av den organiserade brottsligheten får sägas ha vissa likheter med terrorismens konsekvenser för människor, institutioner och samhället i stort och att de argument som anfördes vid införandet av brottet deltagande i en terroristorganisation därför även gäller i det nu aktuella lagstiftningsärendet (s. 258 f.).

Slutligen vill Polismyndigheten framhålla, såsom myndigheten framfört under utredningen, att den föreslagna lagstiftningen skulle innebära klara fördelar när det gäller deltagande i det internationella straffrättsliga samarbetet mot organiserad brottslighet (s. 266 f.).

Utformningen av straffbestämmelserna

Enligt Polismyndigheten är begreppet kriminell sammanslutning tillräckligt väl definierat i förslaget. Likaså anser Polismyndigheten att de typer av åtgärder som kan föranleda straffansvar för deltagande i eller samröre med en kriminell sammanslutning är tillräckligt klart angivna. Vad gäller frågan om ett visst handlande ska bedömas som deltagande i eller samröre med en kriminell sammanslutning anser dock Polismyndigheten att det vore

värdefullt med förtydliganden (se främst uttalandena på s. 476 om denna gränsdragning).

Polismyndigheten är av uppfattningen att den föreslagna kriminaliseringen träffar de åtgärder som är straffvärda eftersom åtgärderna typiskt sett gynnar en kriminell sammanslutnings allvarliga brottslighet.

Övriga synpunkter på förslaget

Enligt förslaget utgör en gärning inte ett brott om den är ringa eller om den med hänsyn till omständigheterna är försvarlig. I betänkandet anges att ett exempel på deltagande eller samröre som kan vara försvarligt är att personer som deltar i en kriminell sammanslutning samtidigt har kontakter med brottsbekämpande myndigheter och lämnar uppgifter om andra inblandade personer och sammanslutningars brottsliga verksamhet (s. 343 och s. 378). Genom den s.k. informatörsverksamheten får Polismyndigheten tillgång till värdefull information om brott och brottslig verksamhet. Polismyndigheten är därför positiv till förslaget om att det under nyss nämnda förutsättningar ska vara möjligt med strafffrihet för de personer som lämnar uppgifter och anser att strafffrihet bör vara den tydliga utgångspunkten i dessa fall. Enligt Polismyndigheten vore det värdefullt om det i det fortsatta lagstiftningsarbetet kunde förtydligas att strafffrihet är den tydliga utgångspunkten i sådana situationer. I betänkandet anförs att utredningen utgår ifrån att någon negativ påverkan på informatörsverksamheten inte kommer att inträffa (s. 343). Polismyndigheten kan inte instämma i denna utgångspunkt utan anser att ett genomförande av förslaget kommer att innebära påtagliga risker för denna verksamhet. Enligt Polismyndigheten finns det med stor sannolikhet behov av författningsändringar, främst i fråga om sekretessbestämmelser, för att minska riskerna för informatörsverksamheten och för att skydda de som lämnar uppgifter till brottsbekämpande myndigheter. Polismyndigheten avser att inom kort återkomma till denna fråga i ett annat sammanhang.

I betänkandet anförs att användning av preventiva tvångsmedel enligt lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) och motsvarande bestämmelser i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning (HDA-lagen) ganska väl, men inte fullt ut, kommer att motsvaras av användning av hemliga tvångsmedel för deltagandebrottet och samröresbrottet i den föreslagna lagstiftningen (s. 409). I detta sammanhang vill Polismyndigheten framhålla att det sannolikt kommer att finnas behov av – de för närvarande tidsbegränsade – bestämmelserna om preventiva tvångsmedel i preventivlagen och HDA-lagen, även om ett deltagandebrott och ett samröresbrottet införs. Enligt Polismyndighetens bedömning i dagsläget kommer ett införande av de föreslagna straffbestämmelserna därför inte att tala mot att de tidsbegränsade bestämmelserna i preventivlagen och HDA-lagen permanentas när den nuvarande tiden går ut.

Konsekvenser för Polismyndigheten

Enligt Polismyndigheten kommer ett genomförande av förslaget att innebära ökade möjligheter att bekämpa kriminella sammanslutningars allvarliga brottslighet och ge bättre förutsättningar att lagföra personer i såväl lägre som högre skikt inom dessa sammanslutningar. Den föreslagna regleringen kommer vidare, enligt Polismyndighetens uppfattning, att innebära klara fördelar när det gäller deltagande i det internationella straffrättsliga samarbetet mot organiserad brottslighet.

Vad gäller förslagets ekonomiska konsekvenser för Polismyndigheten vill myndigheten framföra följande. Polismyndigheten ställer sig bakom utredningens antagande att cirka 1 000 personer kan komma att bli misstänkta för deltagande i eller samröre med en kriminell sammanslutning (s. 449). Den sammanlagda kostnaden för att utreda dessa brott skulle därmed, såsom anges i utredningen, bli uppemot 360 miljoner kronor. Utredningen bedömer att ett genomförande av förslaget skulle ge Polismyndigheten ökade kostnader med mellan 130 och 310 miljoner kronor (s. 350), vilken bedömning Polismyndigheten instämmer i. Polismyndigheten delar även utredningens uppfattning att denna kostnadsökning inte kan hanteras inom myndighetens befintliga anslagsram och anser att de ökade kostnaderna troligtvis hamnar i den högre delen av intervallet.

Yttrandet har beslutats av biträdande rikspolischefen Stefan Hector efter föredragning av juristen Mikael Karlsson. Vid den slutliga handläggningen har rättschefen Gunilla Åsenius och juristen Elin Schmid deltagit.

POLISMYNDIGHETEN

Stefan Hector

Mikael Karlsson

Kopia till

Justitiedepartementet (INS)
Arbetstagarorganisationerna
Rikspolischefens kansli